

KHUYẾN KHÍCH, TUÂN THỦ VÀ CƯỜNG CHẾ THUẾ

**Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright**

Vũ Thành Tự Anh

1

Một số khái niệm cơ bản

- **Trốn thuế: Phi pháp**
  - Không khai, khai giảm hoặc khai sai nghĩa vụ đóng thuế (tài sản hay thu nhập chịu thuế)
- **Tránh thuế: Hợp pháp**
  - Lợi dụng khe hở của luật thuế để giảm nghĩa vụ đóng thuế

2

Tránh thuế

- Lợi dụng sự thay đổi giá trị của đồng tiền theo thời gian:
  - Tiểu xảo kế toán: Điều chỉnh thời gian phát sinh nghĩa vụ nộp thuế
- Lợi dụng thuế suất khác nhau
  - Chuyển thuế (giữa các cá nhân, doanh nghiệp, hay hoạt động chịu thuế)
- Núp thuế (tax shelters)

3

Trốn thuế

- Không khai, không nộp thuế
- Giảm thu nhập chịu thuế bằng cách khai báo sai mức giảm trừ hay miễn trừ
- Hậu quả:
  - Giảm nguồn thu, tăng thâm hụt
  - Giảm chi tiêu của chính phủ
  - Sắc thuế mới
  - Thuế suất cao hơn với các sắc thuế hiện tại
  - Tăng nợ của chính phủ

4

Trốn thuế

- ❑ Khuôn khổ pháp lý/luật pháp yếu
- ❑ Thiết kế hệ thống thuế bất cập
- ❑ Thiếu hụt nguồn lực
- ❑ Biện pháp cưỡng chế không thích hợp
- ❑ Thiếu quyết tâm chính trị
- ❑ Văn hóa trốn, tránh thuế

5

Một số đặc tính cần thiết của một cơ chế thuế tốt

- ❑ Hệ thống đăng ký/mã số thuế hiệu quả
- ❑ Ngưỡng đăng ký/đóng thuế thực tế
- ❑ Tối đa hóa khả năng khấu trừ tại nguồn
- ❑ Yêu cầu lưu giữ chứng từ rõ ràng
- ❑ Yêu cầu báo cáo cho bên thứ ba rõ ràng
- ❑ Quyền truy cập hồ sơ lưu trữ của cơ quan thuế
- ❑ Quyền xác định nơi phát sinh nghĩa vụ thuế
- ❑ Thủ tục khiếu nại công bằng
- ❑ Nguyên tắc bảo mật

6

Khuyến khích thuế

- Thuế suất thấp:
  - Giảm động cơ trốn, tránh thuế
- Giáo dục, tư vấn, hỗ trợ, dịch vụ:
  - Giảm chi phí tuân thủ tự nguyện
  - Giảm chi phí kiểm tra, kiểm toán
- Ân xá thuế (miễn truy cứu trách nhiệm)
  - Cơ chế khuyến khích tồi, thường thất bại
- Chất lượng dịch vụ, hàng hóa công:
  - Tăng hiệu quả sử dụng của tiền thuế

7

Tuân thủ thuế

- Giảm chi phí tuân thủ
  - Luật thuế đơn giản
  - Số mức thuế hợp lý
  - Ngưỡng chịu thuế đủ cao
  - Dịch vụ trợ giúp về chuyên môn
- Giảm lợi ích của không tuân thủ
  - Tăng xác suất bị phát hiện
  - Hình phạt thích đáng nếu không tuân thủ

8

Cưỡng chế thuế

- Hệ thống kiểm toán thuế có hiệu lực
- Đe dọa trừng phạt đáng tin cậy nếu không tuân thủ
- Công bằng trong cưỡng chế
- Hình phạt thích đáng với nội dung, mức độ vi phạm

9

Kiểm toán thuế

- Mục đích: Xác minh trách nhiệm thuế do người nộp thuế báo cáo
- Hình thức: Tại văn phòng, định kỳ, đột xuất, xác suất hay toàn diện, điều tra sai phạm ...
- Nguyên lý:
  - Dựa vào mức độ rủi ro
  - Mẫu kiểm toán đủ lớn
  - Thời gian hợp lý
  - Quy mô kiểm toán phù hợp với mức độ rủi ro
  - Hình phạt thích đáng
- Lập hồ sơ của các đối tượng rủi ro: Doanh nghiệp mới, tiểu sử đóng thuế gần hay không đầy đủ, nguồn thông tin của bên thứ ba, tin học hóa ...

10

Hệ thống khung hình phạt

- ❑ Hình phạt (kể cả tiền lãi) thích hợp
- ❑ Thời gian khuyến cáo đủ dài
- ❑ Quyền lực của cơ quan thuế trong việc giải quyết các hình thức không tuân thủ
- ❑ Hình phạt được hậu thuẫn bởi khả năng bỏ tù đối tượng vi phạm nghiêm trọng
- ❑ Giấy chứng nhận “thông quan thuế”